Bihar Board Class 7 Sanskrit Solutions Chapter 11 डॉ. भीमरावः अम्बेदकरः

अभ्यासः

प्रश्न 2.
निम्नलिखितानां पदानाम् अर्थ वदत –

1. जातः
2. तत्रैव
3. गृहीत्वा
4. कृतवान्
5. लब्धता,
6. तत्
7. अत्यजत्
8. मरणोत्तरम्
9. विषमताम्
10. तिष्ठन्ति

उत्तराणि-

1. उत्पन्न
2. हुए
3. वहीं ही
4. पाकर
5. किया
6. प्राप्त कर
7. उसे
8. छोड़ दिया
9. मृत्यु के पश्चात्
10. असमानता को रहते हैं।

लिखितः

प्रश्न 3.
कोष्ठात् शब्दं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत –

1. भीमरावस्य अम्बेदकरस्य जन्म .... अभवत् । (उत्तरप्रदेशे/मध्यप्रदेशे)
2. भीमरावः .... कॉलेजशिक्षक: नियुक्तः। (मुम्बईनगरे । बिहारप्रान्ते)
3. .... निर्माणे तस्य महद् योगदानं वर्तते (अमेरिकीसंविधानस्य/भारतीयसंविधानस्य)
4. सः .... महान् पण्डितः आसीत् ।। (गणितविपस्य/विधिशास्त्रस्य)

https://www.evidyarthi.in/

5. सः अस्पृश्याना.........कार्यं कृतवान् (हिताय/नाशाय)

उत्तराणि-

1. मध्यप्रदेशे
2. मुम्बईनगरे
3. भारतीयसंविधानस्य
4. विधिशास्त्रस्य
5. हिताय ।

प्रश्न 4.
निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरम् एकपदेन लिखत –

1. कस्मिन् प्रदेशे अम्बेदकरस्यस जन्म अभवत् ?
2. कस्मिन् वर्षे अम्बेदकरस्य जन्म अभवत् ?
3. कस्मात् विश्वविद्यालयात् अम्बेदकरः डाक्टरोपाधि प्राप्तवान् ?
4. भारतीयसंविधानस्य मुख्यनिर्माता कः आसीत् ?
5. जीवनस्य अन्तिमकाले अम्बेदकरः कं धर्म गृहीतवान् ?
6. अम्बेदकरस्य भास्वरं जीवनं कस्मिन् वर्षे समाप्तम् ?

उत्तराणि-

1. मध्यप्रदेशे ।
2. 1891 ई० ।
3. कोलम्बिया विश्वविद्यालयात् ।
4. भीमराव अम्बेदकर ।
5. बौद्धधर्मम् ।
6. 6 दिसम्बर 1956 ई० ।

प्रश्न 5.
वचनपरिवर्तनं कुरुत –

	एकवचनम्		बहुवचनम्
	पठति		पठन्ति
(क)	गच्छामि	–	.... ।
(ख)	खादति	–	.... ।
(ग)	विस्मरति	–	.... ।
(घ)	आसीत्	–	.... ।
(ङ)	अभवत्	–	.... ।
(च)	अस्मि	–	.... ।
(छ)	तिष्ठति	–	.... ।

उत्तराणि

(क) गच्छामि – गच्छामः
(ख) खादन्ति – खादति
(ग) विस्मरन्ति – विस्मरति
(घ) आसन् – आसीत्
(ङ) अभवन् – अभवत्
(च) अस्मः – अस्मि
(छ) तिष्ठति – तिष्ठति

©Vidyarthi
https://www.evidyarthi.in/

प्रश्न 6.
“सत्यम्’ ‘असत्यम्’ वा लिखत –

यथा- मध्यप्रदेशस्य महूनामके नगरे अम्बेदकरस्य जन्म अभवत् ...... सत्यम् ।

1. भीमरावः अम्बेदकरः ईसाई-धर्मं गृहीतवान् । (...........)
2. सः दलितानाम् अस्पृश्यानां हिताय महत्कार्यं कृतवान् । (..................)
3. सः भारतीयसंविधानस्य मुख्यनिर्माता आसीत् । । तिष्ठन्ति ।
4. सः भारतस्य पञ्चमः विधिमन्त्री आसीत् । (..................)
5. सः ‘भारतरत्नम्’ इति राष्ट्रीय सम्मान प्राप्तवान् । (..................)

उत्तराणि –

1. भीमराव अम्बेदकरः ईसाई-धर्म गृहीतवान् । (असत्यम्)
2. स: दलितानाम् अस्पृश्यानां हिताय महत्कार्यं कृतवान् । (सत्यम्)
3. सः भारतीयसंविधानस्य मुख्यनिर्माता आसीत् । (सत्यम्)
4. सः भारतस्य पञ्चमः विधिमन्त्री आसीत् । (असत्यम्)
5. सः ‘भारतरत्नम्’ इति राष्ट्रीय सम्मान प्राप्तवान् । (सत्यम्)

प्रश्न 7.
पदे योजयत –

1. गृहम् + अगच्छत् = ...
2. इदम् + एव = ...
3. मुनीनाम् + आश्रमः = ...
4. फलम् + इव = ...
5. वनम् + आगच्छत् = ...
6. शीघ्रम् + एव = ...

उत्तराणि-

1. गृहम् + अगच्छत् = गृहमगच्छत्
2. इदम् + एव = इदमेव
3. मुनीनाम् + आश्रमः = मुनीनामाश्रमः
4. फलम् + इव: = फलमेव
5. वनम् + आगच्छत् = वनमागच्छत्
6. शीघ्रम् + एव = शीघ्रमेव

प्रश्न 8.
निम्नवाक्यानि घटनाक्रमेण संयोज्य लिखत

1. अस्पृश्यतां दूरीकर्तुं महत्कार्यं कृतवान् ।
2. अस्य प्रारम्भिकी शिक्षा रत्नागिरिनगरे संजाता ।
3. भीमरावस्य जन्म 1891 ई० वर्षे अभवत् ।

https://www.evidyarthi.in/

4. अस्य जीवनं 1956 ई०। वर्षे समाप्तम् ।
5. अयं कोलम्बिया-विश्वविद्यालयात् डॉक्टरोपाधि लब्धवान् ।

उत्तराणि-

1. भीमरावस्य जन्म 1891 ई० वर्षे अभवत् ।
2. अस्य प्रारम्भिकी शिक्षा रत्नागिरिनगरे संजाता ।
3. अयं कोलम्बिया-विश्वविद्यालयात् डॉक्टरोपाधिं लब्धवान् ।
4. अस्य जीवनं 1956 ई० वर्षे समाप्तम् ।
5. अस्पृश्यतां दूरीकर्तुं महत्कार्यं कृतवान् ।

प्रश्न 9.
सन्धिं कुरुत

1. तत्र + एव
2. इति + उपाधिम्
3. कदा + अपि ।
4. यदि + अपि
5. नमः + ते
6. वदामि + अहम्
7. सरः + तीरे

उत्तराणि –

1. तत्र + एव = तत्रैव
2. इति + उपाधिम् = इत्युपाधिम्
3. कदा + अपि = कदापि
4. यदि + अपि = यद्यपि
5. नमः + ते = नमस्ते
6. वदामि + अहम् = वदाम्यहम्
7. सरः + तीरे = सरस्तीरे

प्रश्न 10.
विभक्तिनिर्णयं कुरुत –

यथा – महाविद्यालये – सप्तमी विभक्तिः

1. विधिशास्त्रस्य
2. प्रतिभाम्
3. तस्य
4. हिताय
5. स्थितात्
6. बालकेन

https://www.evidyarthi.in/

उत्तराणि-

1. विधिशास्त्रस्य – षष्ठी विभक्तिः
2. प्रतिभाम् – द्वितीया विभक्तिः
3. तस्य – षष्ठी विभक्तिः
4. हिताय – चतुर्थी विभक्तिः
5. स्थितात् – पंचमी विभक्तिः
6. बालकेन – तृतीया विभक्तिः

प्रश्न 11.
प्रकृति-प्रत्यय-विभागं कुरुत –

(दृष्ट्वा, गृहीत्वा, गत्वा, लब्ध्वा, स्थित्वा)
उत्तराणि –

दृष्ट्वा = √दृश् + क्त्वा
गृहीत्वा = √ग्रह् + क्त्वा
गत्वा = √गम् + क्त्वा
लब्ध्वा = √लभ् + क्त्वा
स्थित्वा = √स्था + क्त्वा ।

https://www.evidyarthi.in/